

RISICO EN ECOLOGISCHE EVALUATIE PODIUMPRODUCTIE

PRAKTIJKFICHES

ATIEDOMEIN: beleid & management

REcoEP ontwikkelt praktische tips en tools voor duurzame podiumtechnieken. Het project verzamelt tips en goede praktijken uit de podiumsector en aanverwante sectoren en vertaalt deze naar praktijkadviezen voor de werkvloer.

Het uitgangspunt van REcoEP is "gezond verstand". Duurzaamheid is in eerste instantie een kwestie van attitudes ten opzichte van de activiteiten die men uitvoert. Bewust omgaan met materialen, werktuigen en energie zijn geen revolutionaire stappen om duurzamer te werken. Maar het nut ervan moet duidelijk zijn. REcoEP combineert praktijk met theorie om een duurzaamheid op de werkvloer een vanzelfsprekendheid te maken.

Over de praktijkfiches:

De praktijkfiches vatten alle relevante informatie samen in praktische tips en adviezen die meteen toepasbaar zijn op de werkvloer. Links naar bijkomende informatie en wettelijke bepalingen worden eveneens vermeld.

Deze praktijkfiches zijn een "work in progress", en geenszins compleet. Wij werken permanent aan de uitbreiding en verfijning van deze adviezen. Indien u zelf een bijdrage wil leveren kan u steeds contact opnemen met jan@podiumtechnieken.be.

Alle teksten en tools zijn gratis beschikbaar op www.podiumtechnieken.be/onderzoek en mogen vrij gebruikt en verspreid worden onder de voorwaarden van de Creative Commons Naamsvermelding – Niet Commercieel – Gelijk Delen 2.0 Licentie.

REcoEP kwam tot stand met de steun van het Fonds voor Duurzaam Energie- en Materiaalbeheer, in samenwerking met het Sociaal Fonds voor de Podiumkunsten, STEPP vzw, OPENDOEK vzw en vele collega's.

FONDS DUURZAAM
MATERIALEN- EN
ENERGIEBEHEER

podiumkunsten.be □ STEPP

OPENDOEK
INSTITUUT VOOR
KUNSTEN EN CULTUUR

CLUSTERS VAN PRAKTIJKEN

CODE	PRAKTIJK	MIDDEL
P0024	Meet en evalueer het energieverbruik op scène	Belichting Geluid Draadloze toestellen Audiovisuele techniek

CODE	PRAKTIJK	MIDDEL
P0025	Werk met leveranciers met een duidelijk duurzaamheidsengagement	Audiovisuele techniek Belichting Draadloze toestellen Speciale effecten Podiummechanica Geluid Elektrische installatie Hout Metaal Kunststof Textiel Chemische producten Verf, lijm, vernis Verbruiksmaterialen Batterijen Filters Tape Onderhoudsproducten Vrachtwagen & bestelwagen

CODE	PRAKTIJK	MIDDEL
P0026	Neem duurzame aspecten op in aanbestedingen en beoordeling van materialen, producten en diensten	Audiovisuele techniek Belichting Draadloze toestellen Speciale effecten Podiummechanica Geluid Elektrische installatie Metaal Hout Kunststof Textiel Chemische producten Verf, lijm, vernis Verbruiksmaterialen Batterijen Filters Tape Onderhoudsproducten Vrachtwagen & bestelwagen
P0043	Metten is weten: er zijn voorzieningen om het energieverbruik te meten en te evalueren	
P0044	Er zijn bakken voorzien voor het gescheiden inzamelen en ophalen van afval.	

CODE	PRAKTIJK	MIDDEL
P0045	Er worden middelen voorzien voor duurzame aankopen en investeringen	
P0046	Er worden middelen voorzien voor vorming en sensibilisering rond duurzaamheid in de organisatie	
P0047	Er wordt voldoende tijd en personeel voorzien voor het toepassen van duurzame productiemethodes	Vrachtwagen & bestelwagen Decor
P0048	Er zijn structurele doelstellingen en maatregelen rond duurzaamheid binnen de organisatie	
P0049	Freelancers en tijdelijke medewerkers worden voldoende ingelicht over de duurzaamheidsprincipes en doelstellingen	
P0050	Personeel wordt regelmatig opgeleid over duurzame principes, materialen, en werkmethodes	
P0051	Het energieverbruik wordt gemeten en regelmatig besproken met alle technische medewerkers	Elektrische installatie Podiummechanica
P0052	De ecologische impact van producties en andere activiteiten wordt op voorhand aan de hand van een ecologische voetafdruk, risico-impact analyse of een LCA-analyse berekend en geëvalueerd	
P0053	Het duurzaamheidsbeleid van de organisatie wordt aan publiek, personeel, en leveranciers gecommuniceerd	
P0054	Toeschouwers worden gestimuleerd om gebruik te maken van het openbaar vervoer of andere collectieve transportmogelijkheden	
P0055	Er wordt gebruik gemaakt van gerecycleerd papier en duurzame promotiemethodes	
P0056	Beperk het gebruik van verpakkingsmateriaal of gebruik afbreekbare verpakkingen	Vrachtwagen & Bestelwagen
P0096	Werk waar mogelijk met werklucht of daglicht	

SAMENVATTING:

Meten is weten: om de belangrijkste energieverbruikers in kaart te brengen en gepaste maatregelen vast te leggen moet het energieverbruik van verschillende gebruikers permanent gemeten en geëvalueerd kunnen worden.

PROBLEEMSTELLING:

Om een doordachte strategie te bepalen voor het verminderen van het energiegebruik zijn objectieve gegevens noodzakelijk. De subjectieve, gevoelsmatige indruk die we hebben over ons eigen gebruik geeft vaak een vals beeld van de realiteit. Hierdoor zien we soms evidente besparingsmogelijkheden over het hoofd. Een klein peertje dat dag en nacht in de kelder brandt heeft misschien wel een grotere impact dan we denken.

Om objectieve gegevens te verzamelen gaan we de verschillende verbruikers meten. Hoeveel verbruikt het zaallicht, de theaterbelichting en de werkverlichting? Wat is het rustverbruik als de ruimte buiten gebruik is? We moeten dit uiteraard meten over een langere periode. Misschien verbruikt het zaallicht wel meer dan we denken omdat het ook tijdens het schoonmaken wordt gebruikt. Een optimale meting verloopt dan ook over meerdere weken tijdens een periode waarin normale activiteiten plaatsvinden.

Aan de hand van deze metingen kan het gebruik in kaart worden gebracht en kunnen prioriteiten worden vastgesteld om het energiegebruik doelgericht te verminderen. Een permanente meting laat ook toe om de resultaten van de maatregelen in kaart te brengen en waar nodig bij te sturen. Dit werkt ook motiverend voor de medewerkers, vermits men dagdagelijks het resultaat van de gemaakte inspanningen kan zien.

De moeilijkheid is het bepalen van een standaard. Wat is een aanvaardbaar energieverbruik voor een bepaalde zaal of gebouw? Permanent meten en vergelijken van metingen met zalen of gebouwen met vergelijkbare activiteiten en oppervlakte maakt het mogelijk om je eigen verbruik te toetsen aan dat van anderen. Dit heet 'benchmarken': het bepalen van een gemeenschappelijke standaard voor een bepaald type gebouw of activiteit. Organisaties als Julie's Bicycle verzamelen permanent gegevens van Britse theaters om regelmatig benchmarks te publiceren voor de sector. Het Nederlandse bedrijf Simular biedt een gelijkaardige dienst aan, de Milieubarometer, ook voor theaters in België, weliswaar tegen betaling.

MAATREGELEN:

- Meet en evalueer het energieverbruik van verschillende verbruikers en stroomkringen

- Identificeer de grootste verbruikers en ‘verliesposten’, en stel prioriteiten op om het energieverbruik te verminderen
- Evalueer het energieverbruik zowel vóór als na de ingrepen, zodat deze permanent kunnen worden verbeterd
- Vergelijk je eigen verbruik met dat van anderen

LINKS:

- <http://www.juliesbicycle.com>
- <http://www.juliesbicycle.com/about-jb/news/1240,New+benchmarks+from+Julie%E2%80%99s+Bicycle+set+the+environmental+standard+for+performing+arts+venues+and+major+fes+ivals.html>
- <http://www.milieubarometer.nl/theater>
- <https://vimeo.com/33709420#>
- “Benchmarking energy use in performing arts buildings”
<https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fwww.cibse.org%2Fcontent%2Fcibsesymposium2012%2FPaper039.pdf>

SAMENVATTING:

Bij heel wat activiteiten hebben we zelf geen controle over het al dan niet toepassen van duurzame materialen en werkmethodes. Kies leveranciers en dienstverleners met een duidelijk duurzaamheidsengagement om de eigen resultaten te verbeteren.

PROBLEEMSTELLING:

Toeleveranciers, dienstverleners en externe medewerkers werken niet altijd met dezelfde normen en standaarden. Om een transparant en succesvol duurzaamheidsbeleid uit te werken is het echte rook belangrijk dat die externe bedrijven daar ook in meestappen. Het heeft weinig zin om duurzaam om te springen met materialen als die materialen geleverd worden door een bedrijf dat net het tegenovergestelde doet dan wijzelf: vervuilen en verspillen.

Er zijn in Europa en België al een aantal initiatieven genomen om duurzame dienstverlening te certificeren en te standaardiseren. Onder andere de ISO14001-norm geeft aan dat het bedrijf bepaalde structuren en werkmethodes toepast om materiaal- en energieverbruik te beperken, en afval op de juiste manier te recyclen. Op de website Huded.be vind je verschillende dienstverleners, materialen en leveranciers voor de evenementensector.

MAATREGELEN:

- Werk met leveranciers met een duidelijk duurzaamheidsengagement
- Neem duurzame beoordelingsparameters op in aanbestedingen
- Vraag leveranciers en dienstverleners naar duurzame producten en diensten
- Licht externe en tijdelijke medewerkers in over het duurzaamheidsbeleid van de organisatie, bijvoorbeeld door een steekfiche of checklist.

VOORBEELDEN:

Het Gran Teatro Llicieu in Barcelona verwierf in 2004 het ISO14001 certificaat door het implementeren van verschillende milieu- en energiemanagementsystemen.

In 2011 werd het operahuis ook gecertificeerd voor hun energiemanagementsysteem volgens de UNE-EN-16001 standaard. De standaarden en certificeringen zijn beschikbaar op de website van het operahuis.

LINKS:

- <http://www.huged.be>
- www.iso.org/iso/iso14000
- <http://www.liceubarcelona.cat/en/el-liceu/the-institution/energy-and-environmental-commitment.html>

Certificaten

SAMENVATTING:

De aankoop van materialen en toestellen wordt meestal gestuurd door de prijs en technische dienstverlening van de leverancier. Nochtans kan ook de duurzaamheid en efficiëntie van een toestel of materiaal een doorslaggevende factor zijn. Neem duurzame beoordelingsparameters op in aanbestedingen zodat de aangeboden materialen en toestellen ook op hun duurzame kwaliteiten kunnen worden beoordeeld.

PROBLEEMSTELLING:

Het is niet altijd even eenvoudig om duurzame materialen en toestellen met elkaar en met minder duurzame toestellen te vergelijken. Bij de aankoop van nieuw materiaal wordt meestal gekeken naar de directe kosten: de inkoopprijs en de technische dienstverlening na verkoop. Maar ook duurzaamheidsfactoren als herkomst, behandeling, ergonomie, eerlijke handel, energieverbruik, levensduur en recycleerbaarheid kunnen de keuze van materialen en toestellen beïnvloeden.

Om een transparant en succesvol duurzaamheidsbeleid uit te werken is het belangrijk om in de aankoopprocedure ook rekening te houden met deze aspecten. Het heeft weinig zin om duurzame principes toe te passen wanneer men de problemen niet bij de basis, namelijk bij de aankoop, aanpakt.

Uiteraard kan dit ook een totaal andere manier van beoordeling mogelijk maken. Door de aanschaf van duurzamere materialen en toestellen kan een aantal positieve neveneffecten hebben, zoals een dalende energiefactuur, of een dalende aankoop van nieuwe toestellen of materialen doordat zij langer meegaan. De dalende nevenkosten kunnen de vaak hogere inkoopprijs voor een stuk compenseren. Bovendien zullen op termijn de prijzen van duurzamere materialen en toestellen ook dalen wanneer de vraag ernaar stijgt. Hoe groter de vraag naar duurzame materialen en producten, hoe meer de leveranciers en fabrikanten namelijk geneigd zullen zijn duurzame producten te ontwikkelen.

MAATREGELEN:

- Neem duurzame beoordelingsparameters op in de aanbesteding en beoordeling van materialen, producten en diensten
- Gebruik daarvoor niet enkel referenties naar labels, maar ook objectieve parameters zoals herkomst, productiemethode, recycleerbaarheid, en aanwezigheid van schadelijke stoffen en zware metalen.

- Communiceer het duurzaamheidsengagement van jouw organisatie naar leveranciers en dienstverleners

LINKS:

- <http://www.huged.be>
- <http://www.labelinfo.be>

SAMENVATTING:

Om te bepalen op welke manieren er minder energie verbruikt kan worden moet men in eerste instantie weten wat het huidige verbruik is, en welke de grote verbruiksposten zijn. Het heeft weinig zin om de voetlichtjes in de tribune te vervangen door zuinige LED lichtjes, indien deze nauwelijks een impact hebben op het volledige energieverbruik. Meten is weten. Zorg dus voor manieren om het energieverbruik op verschillende plaatsen en van verschillende verbruikers te kunnen meten en evalueren.

PROBLEEMSTELLING:

Om een doordachte strategie te bepalen voor energiebesparing zijn objectieve gegevens noodzakelijk. De subjectieve, gevoelsmatige indruk die we hebben over ons eigen gebruik geeft vaak een vertekend beeld van de realiteit. Hierdoor zien we soms evidente besparingsmogelijkheden over het hoofd. Een klein peertje dat dag en nacht brandt in de kelder heeft misschien wel een grotere impact dan we denken.

Om objectieve gegevens te verzamelen moeten we de verschillende gebruikers meten. Hoeveel verbruikt het zaallicht, de theaterbelichting en de werkverlichting? Wat is het rustverbruik als de ruimte buiten gebruik is? We moeten dit uiteraard meten over een langere periode. Misschien verbruikt het zaallicht wel meer dan we denken, omdat het ook tijdens het schoonmaken wordt gebruikt. Een optimale meting verloopt dan ook over meerdere weken tijdens een periode waarin normale activiteiten plaatsvinden.

Aan de hand van deze metingen kan het gebruik in kaart worden gebracht en kunnen besparingsprioriteiten worden vastgesteld. Een permanente meting kan de resultaten van de geleverde inspanningen in kaart brengen en motiverend werken. We kunnen immers dagelijks zien wat de impact van onze inspanningen is. Deze inspanningen zijn niet noodzakelijk technische verbeteringen. Zuiniger omspringen met energie, doelmatig gebruik van toestellen, en consequent onnodig energieverbruik elimineren kunnen ook een zeer groot verschil maken.

MAATREGELEN:

- Zorg ervoor dat het energieverbruik op verschillende plaatsen gedurende langere periodes en normale activiteiten gemeten kan worden.
- Voer de metingen regelmatig uit om de impact van bepaalde energiebesparende ingrepen te kunnen evalueren.
- Bespreek het gebruik met alle medewerkers en laat hen zelf ook voorstellen doen om het verbruik te verminderen.
- LET OP: het energieverbruik wordt niet enkel door zuinige technologie verminderd. Ook spaarzaam omspringen met energie kan grote gevolgen hebben. Let dus niet enkel op hoeveel de energieverbruikers verbruiken, maar ook op hoe zij gebruikt worden

SAMENVATTING:

Recyclage van afval is enkel mogelijk wanneer het afval ook gescheiden ingezameld wordt. En dat is vaak niet voor de hand liggend, zeker wanneer men met grote ploegen en een groot materiaalverbruik werkt. Communicatie en zichtbaarheid zijn belangrijke middelen om tot een beter resultaat te komen. Voorzie dus voldoende inzamelbakken, op verschillende plaatsen in het gebouw, met eenvoudige en duidelijke instructies over wat er wel en niet in mag.

PROBLEEMSTELLING:

Het gescheiden inzamelen van afval is vaak moeilijk. Zeker in grote organisaties kan het al eens gebeuren dat niet iedereen even gemotiveerd is, en worden verschillende soorten afval al eens in de verkeerde bak terechtkomen. Sensibilisering kan helpen, maar vaak is duidelijke communicatie, en het rijkelijk ter beschikking stellen van inzamelbakken even belangrijk.

Zorg voor voldoende bakken. Niet enkel op één centrale plaats, maar op zoveel mogelijk plaatsen in het gebouw. Gebruikers willen afval steeds zo snel mogelijk kwijt. Wanneer er voldoende inzamelpunten zijn kan iedereen snel en correct van zijn of haar afval kwijt. Uiteraard is er voor elk soort ruimte een specifieke nood. Zo hoeft er in kantoorruimtes geen afvalbak voor oude verfpotten staan. En in een atelierruimte hoeft er waarschijnlijk ook geen bak voor oude printer cartridges te staan.

Duid duidelijk maar op een eenvoudige manier aan wat er in de bak mag. Vele kunststofsoorten moeten bijvoorbeeld gescheiden ingezameld worden. Het type kunststof vindt men, net zoals bij alle andere materialen, in het driehoekige symbool op de het materiaal.

Zorg er verder voor dat de bakken zelf ook duidelijk zichtbaar zijn. Hoe onbewuster de inzameling kan gebeuren, des te meer mensen instinctief hun afval in de juiste bak zullen gooien.

MAATREGELEN:

- Zorg voor voldoende inzamelpunten
- Zorg ervoor dat er op elke bak simpel maar duidelijk aangeduid wordt wat er in mag
- Zorg ervoor dat de inzamelbakken goed zichtbaar zijn en op strategische plaatsen opgesteld worden.

SAMENVATTING:

Duurzame materialen en investeringen komen vaak met een prijskaartje. Althans op korte termijn. Vaak is het zo dat de gemaakte investeringen binnen een bepaalde termijn terugverdiend kunnen worden door bv. een lager energieverbruik, of minder aankopen van nieuw materiaal. Om structureel duurzame aankopen te kunnen doen moet dus een budget voorzien zijn dat op meerdere jaren gespreid wordt om rekening te kunnen houden met de terugverdientermijn.

PROBLEEMSTELLING:

Nieuwe werkmethodes en technologieën brengen ook praktische en financiële gevolgen met zich mee. Niet alleen hebben duurzamere materialen en toestellen zo hun prijskaartje, maar ook lonen, opslagplaats en tijd kosten geld. Daardoor stijgen ook de werkings- en productiekosten.

De investeringen en de meerkost zijn vaak op enkele jaren terugverdiend. De Vooruit heeft haar investering in LED-verlichting van haar gebouwen op 5 jaar terugverdiend. Lagere energiekosten en verminderd materiaalverbruik compenseren voor een groot stuk de hogere loonkost en duurdere materialen. Deze verandering in werkmethode moet dan ook op structurele wijze ingeplant worden.

Daarbij moet er ook rekening gehouden worden met de bedrijfszekerheid. Duurzaamheid en werkbaarheid zijn compatibel, maar moeten goed gepland worden om de juiste keuzes te maken. Sommige problemen zijn voor onze sector technisch of praktisch niet op te lossen. Er zijn echter steeds voldoende andere domeinen en methodes waarop we een verschil kunnen maken.

Duurzaamheid vergt dus een langetermijnvisie, zowel op financieel als op structureel gebied. Er moet afgewogen worden wat belangrijk is: op lange termijn resultaat boeken of op korte termijn geconfronteerd worden met ecologische en ethische vraagstukken.

Door structureel financiële middelen te voorzien om de meerkost van duurzame materialen en investeringen te dragen kan de stap naar een structureel duurzaam aankoopbeleid vergemakkelijkt worden. De afwegingen die nodig zijn om de impact en het duurzaamheidsrendement van een aankoop of investering te maken worden op die manier een automatisme. Op lange termijn betekent dit vooral de organisatie voldoende voorbereid is, zowel op financieel en logistiek vlak, als op vlak van beleid en aankoopbeleid.

MAATREGELEN:

- Voorzie financiële middelen voor duurzame aankopen en investeringen of de meerkost hiervan. Daarbij kan ook de meerkost van bijvoorbeeld meer manuren gerekend worden, die nodig zijn om een taak op een duurzame wijze uit te voeren.
- Spreid de financiële middelen over meerdere jaren zodat de terugverdientermijn beter kan worden ingecalculeerd.
- De termijn is afhankelijk van de specifieke noden en werkwijze van de organisatie. Sommige terugverdientermijnen zijn relatief lang, hier moet rekening mee gehouden worden.

SAMENVATTING:

Duurzaamheid is een principe dat bij velen wel bekend in de oren klinkt. De concrete uitwerking en implicaties van “duurzaam werken” zijn echter minder voor de hand liggend. Opleiding en sensibilisering zijn een belangrijke manier om de principes en hun praktische uitwerking beter bekend te maken bij alle medewerkers. Voorzie voldoende financiële middelen voor vorming en sensibilisering rond duurzaamheid in de organisatie.

PROBLEEMSTELLING:

Net zoals veiligheid 15 jaar geleden, is duurzaamheid een ‘nieuw’ gegeven binnen de cultuursector. Nochtans waren velen zich bewust van de risico’s en van de manieren om veilig te werken, ook vóór de overheid veiligheidsvoorschriften begon op te leggen. Voor duurzaamheid is dit niet anders. Alleen vergt het, net als bij veiligheid, een zeer lang proces om de juiste werkmethoden en de nodige reflexen voldoende in te bedden in de dagelijkse werkzaamheden van alle medewerkers. Net als bij veiligheid, is het belangrijk dat de kennis en werkmethodes regelmatig worden opgefrist.

Vorming en sensibilisering zijn belangrijk om alle medewerkers permanent op te frissen over de principes en werkmethodes die duurzaam werken mogelijk maken. Elke organisatie heeft in principe een opleidingsbudget. Een deel daarvan kan besteed worden aan opleidingen op vlak van duurzaamheid. Alternatief kan men ook het bestaande opleidingsbudget gebruiken door bijvoorbeeld een voorwaarde te stellen dat elke opleiding een luik over duurzaamheid moet bevatten.

Maar opleiding en sensibilisering gebeurt niet enkel in de vorm van formele cursussen. Duidelijk communiceren en overleggen, en informatie en kennis uitwisselen kan ook intern, door daar de nodige middelen voor te voorzien. Personeelsbriefings kunnen bepaalde duurzaamheidsaspecten aankaarten of opfrissen. En een werkbezoek aan een andere organisatie kan nieuwe manieren van omgaan met duurzaamheid aan het licht brengen.

MAATREGELEN:

- Voorzie financiële middelen voor sensibilisering en opleiding rond duurzaamheid
- Voorzie deze zowel voor het management als voor medewerkers van de hele hiërarchische lijn. Op elk niveau binnen de organisatie kan er op een andere manier omgegaan worden met duurzaamheid
- Men kan ook het bestaande opleidingsbudget gebruiken door bijvoorbeeld een voorwaarde te stellen dat elke opleiding een luik over duurzaamheid moet bevatten.

SAMENVATTING:

Time is money. Vaak vergen duurzame principes meer werkuren of mankracht. Dit is voor vele kleinere organisaties een dilemma. Korte productiecircels en intensieve voorstellings- en reisperiodes maken het toepassen van duurzame principes vaak moeilijk. Maar de return, zowel op vlak van duurzaamheid, financiën en artistieke inbreng, kunnen die meerkost in tijd en personeel voor een stuk de moeite waard maken. Beschouw dit dus niet als een nadeel, maar een potentieel om uit te putten.

PROBLEEMSTELLING:

Time is money. En decors demonteren, sorteren en voorbereiden voor hergebruik kost mankracht en tijd. En niet enkel dat... Ook materiaalonderzoek, duurzaam transport, duurzaam toeren, plannen en evalueren, doelstellingen opstellen en opvolgen... Grote organisaties kunnen een duurzaamheidscoördinator aanstellen die dat allemaal in goede banen leidt. Maar voor vele kleinere organisaties is dit absoluut onmogelijk.

Nochtans is het wel het overwegen waard. Niet de duurzaamheidscoördinator, maar wel het voorzien van meer tijd om duurzame principes te kunnen toepassen. We zien steeds meer gezelschappen die steeds vaker duurzaam reizen, of hun reizen zoveel mogelijk aan elkaar koppelen om het aantal heen-en-terug reizen te vermijden.

Maar ook op vlak van werkmethode op scène heeft het voorzien van meer tijd of personeel zo zijn voordelen. Minder stress, meer tijd om zorg te kunnen dragen voor materialen en toestellen maken dat deze langer meegaan. Het belangrijkste rendement is misschien wel het opbouwen en delen van kennis. Door voldoende tijd en personeel te voorzien kan materiaalkennis opgebouwd worden, kennis van nieuwe en duurzame technologieën, en kunnen duurzame aankopen voldoende afgewogen worden.

De return van hergebruik van materiaal is ook niet te onderschatten. Meer hergebruik betekent minder nieuwe aankopen. En dat kan op een jaar een groot verschil maken. Het komt uiteindelijk dus neer op een verschuiving van de kosten: besparen door te hergebruiken, maar dit is enkel mogelijk door meer tijd of personeel in te zetten.

Tenslotte kan men ook creatief omgaan met bijkomende kosten zoals bijvoorbeeld opslagruimtes. Deze kunnen gedeeld worden met andere organisaties om de kosten te drukken.

MAATREGELEN:

- Plan tijd en personeel in functie van de duurzaamheidsdoelstellingen, niet omgekeerd.
- Voorzie niet enkel tijd voor “fysiek” werk maar ook onderzoek naar bijvoorbeeld duurzame materialen, duurzame toestellen, etc...
- Deel kosten voor opslag bijvoorbeeld met andere organisaties.
- Zoek manieren om de personeelspiek (opbouw, afbraak) te verzachten, bijvoorbeeld door de dag na een voorstelling volledig vrij te houden voor het afbreken en sorteren van decors.
- Zet eventueel vrijwilligers in om mee te helpen met het sorteren. Amateurgezelschappen kunnen bijvoorbeeld meehelpen en in ruil materialen meenemen die anders in de afvalcontainer zouden belanden.
- Samenwerken is de boodschap!

SAMENVATTING:

Duurzaam werken gaat niet vanzelf. Waar kleine organisaties het voordeel hebben dat beslissingen met zoveel mogelijk medewerkers samen genomen kunnen worden, hebben grotere organisaties het nadeel dat veel van de beslissingen die op het ene niveau genomen worden niet altijd tot op alle niveaus doorsijpelen of in de praktijk worden omgezet. Een goed actieplan met structurele doelstellingen en maatregelen rond duurzaamheid voor alle niveaus van de organisatie is dan ook een eerste stap om structureel duurzaam te kunnen werken.

PROBLEEMSTELLING:

De keuze om meer duurzaam te werken kan ingegeven worden vanuit de noodzaak om vandaag de dag milieubewust om te springen met materialen en energie, maar ook vanuit artistieke en commerciële overwegingen. Dat kunnen puur cijfermatige overwegingen zijn, maar een gezelschap of een verhuurbedrijf kan ook op basis van de vraag van de klanten of om promotionele redenen kiezen voor duurzame oplossingen. Duurzaamheid is immers een meerwaarde, die kan omgezet worden in uitstraling van de organisatie en dus tot een grotere omzet, bekendheid of winst kan leiden.

Een aantal organisaties uit de kunstensector promoten zichzelf duidelijk als duurzaam. Rosas, Chris Verdonck, Dimitri Leue, Kaaitheater, De Vooruit, CC Heusden-Zolder en vele anderen geven in hun promotie en hun werking aan dat ze duurzaam werken. Maar ook voor bedrijven uit de commerciële sector wordt duurzaamheid een uithangbord. Hun klanten willen als verantwoorde ondernemers naar buiten treden en vragen van hun leveranciers om op duurzame manier te produceren.

Hierdoor wordt de duurzame praktijk een maatstaf voor kwaliteit. Het grote publiek ziet dit als een voorwaarde voor een degelijk product. Het grote publiek wordt zich bijgevolg ook bewust van de noodzaak om zelf meer duurzaam om te springen met grondstoffen en materialen. Cultuur wordt daardoor een multiplicator van het duurzame gedachtegoed.

Het is echter belangrijk dat dit duurzaamheidsengagement geen oppervlakkige deklaag voor een structureel onduurzame werking wordt. “Greenwashing” steekt als maar vaker te kop op.

Om een echte structurele duurzaamheidsaanpak uit te werken is het belangrijk dat deze op alle niveaus van de organisatie concreet wordt ingevuld. Daarvoor zijn doelstellingen nodig die binnen de organisatie naar alle medewerkers gecommuniceerd worden, en die regelmatig en op een transparante manier geëvalueerd worden.

Structurele duurzaamheidsdoelstellingen bieden een referentiekader waarbinnen er voor elke medewerker en elke activiteit concrete maatregelen kunnen worden uitgewerkt. Een doelstelling kan bijvoorbeeld zijn om de afvalproductie op een jaar tijd te halveren. Om dit mogelijk te maken moeten ook de nodige cijfergegevens verzameld worden. Indien dit cijfermateriaal ook voldoende gedetailleerd is, bijvoorbeeld welke afvalposten het grootst zijn, dan kunnen er voor elke activiteit, of voor elk niveau binnen de organisatie concrete maatregelen uitgewerkt worden.

Duurzaamheidsdoelstellingen zijn dus niet enkel een aantal vage beloftes, maar vooral harde cijfers. En dit kan soms heel erg confronterend zijn. Laat je hierdoor echter niet afschrikken. Weten waar jij of je organisatie staat is de beste manier om op een duidelijke en gestructureerde manier het probleem aan te vatten. En het publiek zal dit altijd ondersteunen. Er is geen enkele organisatie die door het communiceren en aanpakken van haar duurzaamheidsprestaties minder publiek over de vloer gekregen heeft.

MAATREGELEN:

- Bepaal duidelijke en concrete doelstellingen rond duurzaamheid die op elk niveau in de praktijk omgezet moeten en kunnen worden.
- Voorzie de middelen en ondersteuning om deze omzetting in de praktijk mogelijk te maken.
- Evalueer de resultaten op een transparante manier. Als medewerkers het resultaat van hun inspanning zien kan dit ook motiverend werkend.
- Vermeld de doelstellingen en resultaten in de communicatie van de organisatie. Maak er een speerpunt van naar het publiek toe.

VOORBEELDEN:

- Het National Theatre of Schotland wil structureel haar CO₂-uitstoot naar beneden brengen. Daarvoor legt het theater zichzelf elk jaar een maximale CO₂-uitstoot op, die jaarlijks aangehouden moet worden of omlaag moet. Wanneer de maximale uitstoot bereikt is worden er geen producties meer gemaakt, of wordt er gewerkt met volledig CO₂-neutrale middelen.

SAMENVATTING:

Een groot deel van het energieverbruik van een theater ontstaat op scène. Dit komt onder meer door de hoge vermogens van belichting, maar ook de daarbij horende koeling van materiaal en infrastructuur. Door het gebruik van theaterspots buiten de voorstellingen te beperken kan het energieverbruik verminderd worden. Het gebruik van een degelijk werklicht verhoogt ook het werkcomfort.

PROBLEEMSTELLING

Ongeveer 40% van het energieverbruik van een theater ontstaat op scène. Dit verbruik ontstaat in eerste instantie door de hoge vermogens van theaterbelichting. Bovendien veroorzaken theaterspots warmte, die vaak door middel van bijkomende koeling beperkt moet worden. Ook dat verbruikt energie. Voor elke 1W warmte is er ongeveer 3W koeling nodig!

Het gebruik van theaterspots buiten voorstellingen kan echter beperkt worden. Werken met daglicht is op vele plaatsen moeilijk. Maar het gebruik van een vast of tijdelijk werklicht kan al een groot verschil maken. De keuze van het licht hangt af van het gewenste resultaat of de functie van het licht. Werklicht is best helder en diffuus, en kan best met energiezuinige TL- of LED spots gecreëerd worden. Ook wanneer er geen vast werklicht aanwezig is kan een tijdelijk werklicht makkelijk met enkele zuinige spots ingehangen worden en via een apart kanaal aangestuurd worden. Dat is efficiënter, duurzamer, en vooral beter voor de theaterspots die niet onnodig hun branduren opbranden.

Een degelijk werklicht heeft ook ergonomische voordelen. Helder en diffuus licht is minder vermoeiend voor de ogen, wat de veiligheid en gezondheid van het personeel enkel ten goede kan komen.

MAATREGELEN:

- Maak steeds gebruik van een werklicht op scène.
- Indien er geen vast werklicht is, gebruik een aantal zuinige spots op een apart kanaal.
- Tracht steeds een werklicht te kiezen dat aangepast is aan de werkomstandigheden. Diffuus licht is beter dan gefocust licht (minder schaduwen), neutraal of wit licht is minder vermoeiend voor de ogen, etc...

VOORBEELDEN:

- Het Kaaitheater heeft een geïmproviseerd werklicht van twee HQI-spots vervangen door een vast werklicht van tien TL-lampen. Terwijl de lichtopbrengst verdubbeld werd, is het verbruik gehalveerd. Het is er nu zo helder dat de medewerkers spontaan het licht uit doen wanneer ze de zaal verlaten.
- C-Mine heeft direct daglicht op scène. Overdag kan er met een 'klein' werklicht perfect op scène gewerkt worden.